

prof.dr *Duško Vejnović*, redovan profesor
Univerziteta u Banjoj Luci i glavni i odgovorni
urednik naučnih časopisa *Defendologija* i
Sociološki diskurs

EKOLOGIZAM, BIODIVERZITET I RUDARSTVO U REPUBLICI SRPSKOJ

Republika Srpska, kao dio Bosne i Hercegovine, obiluje bogatom prirodom i biološkom raznolikošću. Njene šume, koje prekrivaju više od 40% teritorije, predstavljaju važan ekosistem koji reguliše klimu, štiti tlo od erozije, a pruža i stanište za brojne vrste biljaka i životinja. Vodene površine, uključujući rijeke, jezera i vodotoke, takođe su od vitalnog značaja za biodiverzitet i za život ljudi, a obilježavaju krajolik i čine ga posebnim. Ova ljepota i bogatstvo, međutim, suočavaju se s ozbiljnim izazovima u vidu eksploatacije prirodnih resursa, a posebno rudarstva. **Rudarstvo, koje je značajan izvor zaposlenja i prihoda, donosi kratkoročne ekonomske koristi, ali istovremeno ostavlja dubok trag na prirodnom okruženju, ugrožavajući biodiverzitet i zdravlje ljudi.**

Eksploatacija prirodnih resursa dovodi do ozbiljnih ekoloških posljedica koje je potrebno uzeti u obzir. Zagađenje zraka i vode, je posljedica industrijskih emisija i otpadnih voda iz rudnika, negativno utiče na zdravlje ljudi i na ekosisteme, ugrožavajući životni vijek šuma i vodnih površina. Krčenje šuma, kako za drvnu industriju, tako i za stvaranje prostora za rudarske aktivnosti, dovodi do gubitka staništa za brojne vrste i do narušavanja ekosistema, smanjujući biodiverzitet i ugrožavajući uravnoteženost prirodnog okruženja. Degradacija tla je posljedica rudarskih aktivnosti, narušava strukturu tla i kontaminira ga teškim metalima i drugim štetnim materijama, što negativno utiče na poljoprivrednu proizvodnju, a samim tim i na ekonomsku stabilnost i sigurnost hrane.

Takvi problemi nisu ograničeni samo na Republiku Srpsku, već predstavljaju globalni izazov. Prekomjerna eksploatacija prirodnih resursa, nesvjesno zagađivanje, krčenje šuma i emisija stakleničkih plinova dovode do klimatskih promjena, ekstremnih vremenskih prilika, povećanja nivoa mora i ugrožavanja biodiverziteta u globalnom mjerilu. Osim ekoloških posljedica, postoje i društveno-ekonomski aspekti eksploatacije prirodnih resursa. Često se dešava da se ekonomski razvoj ostvaruje na štetu ekologije, što dovodi do nejednakog raspoređivanja koristi i rizika. Mještani koji žive u blizini rudnika

često trpe negativne posljedice po svoje zdravlje i životnu sredinu, dok se ekonomske koristi često koncentrišu u rukama nekolicine.

Da bi se Republika Srpska kretala ka održivom razvoju, neophodna je promjena modela eksploatacije prirodnih resursa. Prelazak sa eksploatacije na održivu upotrebu prirodnih resursa i na zelene tehnologije je neophodan. Ovo uključuje promjenu sistema upravljanja otpadom, uvođenje efikasnijih sistema za prečišćavanje vode i zraka, kao i investiranje u obnovljive izvore energije. Stroge regulacije i kontrole rudarske industrije su ključne za smanjenje štetnih efekata na okoliš. Ovo zahtijeva uvođenje strožih propisa o eksploataciji ruda, o zbrinjavanju otpada i o remedijaciji zagađenih područja.

Ulaganje u obnovljive izvore energije je neophodan korak za smanjenje zavisnosti od fosilnih goriva, koja su glavni uzrok emisije štetnih gasova i klimatskih promjena. Investicije u solarne i vjetroelektrane, kao i u druge obnovljive izvore, ne samo da bi doprinijele smanjenju zagađenja, već bi i osigurale dugoročnu energetska sigurnost. Podizanje svijesti o važnosti održivog razvoja je od ključne važnosti. **Edukacija javnosti o ekološkim problemima, o važnosti očuvanja biodiverziteta, o posljedicama klimatskih promjena i o odgovornom načinu života je neophodna. Ova edukacija treba da počne od najranije dobi i da se sprovodi kroz obrazovne institucije, medije i društvene kampanje.**

Jačanje ekoloških organizacija i podjela odgovornosti za zaštitu životne sredine su od ključne važnosti za aktivan pristup održivom razvoju. Ekološki pokreti mogu da igraju važnu ulogu u zagovaranju održivih politika, u informisanju javnosti o ekološkim problemima i u kreiranju pritiska na vlasti da donesu odluke koje će zaštititi životnu sredinu. Republika Srpska je suočena sa dilemom između ekonomskog razvoja i očuvanja prirodnih resursa, ali treba da pronađe put ka održivom razvoju. Ovaj put nije jednostavan, ali je neophodan. Kombinovanjem ekonomskih i ekoloških ciljeva, jačanjem svijesti o važnosti održivog razvoja i promocijom zelenih tehnologija, Republika Srpska može da kreira održivu budućnost za svoje građane i za buduće generacije.

Ovaj pogled i osvrt je pružio osnovni okvir za razumijevanje kompleksnosti održivog razvoja u Republici Srpskoj. Za detaljniju analizu potrebno je sprovesti dalja istraživanja i analizirati specifične slučajeve i projekte koji su vezani za eksploataciju prirodnih resursa, za ekološke izazove, rizike i prijetnje i za strategije održivog razvoja.